

Pieczęcie polskie w muzeum Rumiancowskim w Moskwie.

Między dużą ilością przedmiotów zabrowanych i wywiezionych za rządów Murawiewa z muzeum wileńskiego, założonego w r. 1856 przez Eustachego hr. Tyszkiewicza, do muzeum Rumiancowskiego w Moskwie, zasługują na uwagę: zbiór sfragistyczny i gabinet numizmatyczny.

Jak wiadomo, przez lat przeszło 30 zbiory wileńskie leżały nieuporządkowane i niedostępne dla oka publiczności. Dopiero dyrektor muzeum, prof. A. Kirpicznikow, zwrócił na nie uwagę i ułożył część ich w miejscu właściwem. Niektórzy badacze, a przede wszystkim Dr. Franciszek Achramowicz, zajęli się uporządkowaniem zbiorów i sporządzili ich opis (w rękopisie).

W kilka lat po reformie prof. A. Kirpicznikowa, z powodu braku miejsca, znowu znaczna część zbiorów została uprzątnięta i czeka w ukryciu na lepsze czasy. Losowi temu uległy: większość nagrobków, tkaniny, oręż, drobne przedmioty pamiątkowe, bogaty zbiór sfragistyczny i wiele innych. Reszta jednakże, lubo przechowana w wielkim nieporządku, jest dostępna (za pozwoleniem kustosza oddziału).

Inwentaryzując obecnie część zabytków polskich, przechowywanych w „ukryciu“, dotychczas udało mi się zaznajomić z tłokami pieczętnymi metalowymi (podług inwentarza Nr. 2317—2458), spis których załączam.

Nr. inw.

Babino. 2359. *Pieczęć Kościoła Parafialnego Babino XX. Trynitar.*

Bereity. 2329. PIECZĘĆ : SZKOŁ : BEREITECKICH

Białystok. 2354. *Sigill. Super Domus Białostoc. Congr. Miss.*

2361. ★ SIGILL : ECCL : PRAEPOSITUR : BIAŁOSTOCENSIS.

Birże. 2349. X ☿ NIKODEM ☿ KORN ☿ KANONIK ☿ BIRŻANSKI ☿ 1803 ☿

Borysów. 2374. PIECZĘĆ MARSZAŁKA POWIATU BORYSOWSKIEGO: herb Leliwa (Tyszkiewiczów).

2375. PIECZĘĆ BORYSOWSKIEGO MARSZAŁKA h. Rudnica.

2402. PIECZĘĆ * ZIEMSKA * POWIATU * BORYSOWSKIEGO * 1813 * R. Orzeł ros.

Brześć. 2328. PRAESIDENS ★ BRESTENSIS

2331. ★ PRAESIDENS CONV : BERESTENSIS ORD : DISC : SS : TRI NITATIS R : C :

2363. SIGILLUM ECCLESIAE CATEDRAL BRESTENSIS

Brzostowski. 2350. ★ PAWEŁ * XAWERY * HRABIA * BRZOSTOWSKI * PISARZ * WIELKI * LITEWSKI * R 1762

Bułhak. 2355. ★ ♂♂♂♂♂♂♂♂ BUŁHAK DEI GRATIA EPISCOPUS PINSSENSIS & TURVIENSIS, h. Półtora krzyża na Abdanku.

Byszewski. 2434. PIECZĘĆ PUŁKU KAW * PRZED * STR * WXL * KOM * PUŁKOWNIKA BYSZEWSKIEGO h. Pogoń.

Chyliczki. 2421. P : GROMADY / POWIAT BŁONSKI / CHYLICZKI

- Dowoyna.** 2348. ☉ SIMON ☉ DEWOYNA ☉ NOTARIUS ☉ APOSTOLICUS
h. Syrokomla.
- Giedroyc.** 2334. ★ STEFANUS JOANNE : DUX GIEDROJC DEI ET APOSTOLI : SEDIS
GRATIA EPISCOPUS SAMOGITIENSIS EQUES AQUILAE ALBAE ET S : STANISLA
- Grodno.** 2429. PIECZĘC KOM : LAZARETU WOJEN : GRODZIEN : h. Orzeł polski
i Pogoń.
- Hołubicki.** 2335. DZIEKAN HOŁUBICKI
- Hoża.** 2396. PIECZENC URZEDNIKA STANU CYWILNEGO / GMINY HOZKIEY. Orzeł
rosyjski.
- Hryniewicz.** 2432. PODINSPEKTOR POPISOW WOYSKA / *Kalet. Hryniewicz.*
- Kibort.** 2376. ★ JAN KIBORT BURMISTRZ WILENSKI, herb : szabla pod h. Leliwą.
- Kowno.** 2416. ★ PIECZENC · GRODZKA · POWIATU · KOWIENSKIEGO · A · 1726 ·
A : P : P : W : X : L : S : K : O. herb Waga.
- Krynki.** 2417. ★ PIECZĘC · MAGISTRATU · MIASTA · KRYNEK · DO · WYDZIAŁU /
★ GRODZIENSKIEGO · NALEŻĄCEGO · ROKU · 1791, h. miasta Krynek : lew
stojący na tylnych łapach z podniesionym ogonem do góry.
- Lida.** 2367. ★ SIGILLUM · ECCLESIAE · PAROCHI · LIDENSIS · 1784
2405. ★ PIECZĘC ⌘ MAGISTRATU ⌘ MIASTA ⌘ P ⌘ WOLNEGO ⌘ LIDY ⌘
ROKU ⌘ 1792
- Liszków.** 2342. SIGILLUM : CONVENTUS : LISCOVIENSIS : MONTIS : SS · TRINITATIS : O · P.
2365. SIGILLUM / ECCLESIAE PAROCHIALIS LISCOVIENSIS.
- Litwa.** 2318. SIGIL . COMMISSARII . PROVINC : LITHV : ORD : CARM : A : R : O :
2319. SIGIL . PROVINCIAE : LITH : ORD : CARML : 1766
2323. SIGIL : PROVINCIALIS CARMELITARUM DISCAL : PROVINCIAE LITVANA(.)
2324. PROVINCIALIS . PROV . LITHVA . SOC . JESU (.)
2325. SOC : JESU PROCURATOR : PROVIN : LITVAN : SOC : JES (.)
2338. ★ SIGILLUM PROVINCIAE LITUANA() ORD · CARM · A · R · O · 1766.
2406. Pieczęć trybunału W. Ks. Lit. z połowy XVIII w. źle zachowana.
2412. PIECZĘC KOMMISSY S . W . X . L . DEP . TABAC . h Pogoń.
2413. PIECZĘC ZANDARMERYI . h. Pogoń.
2430. *Pieczęć Brygady W. W. X. Litt°* herby: Pogoń i Ślepowron.
2435. ⌘ PIECZENC · REGIMENTU · 19° PIESZE · B · W · W · XLI · h. Pogoń.
- Makowiecki.** 2377. · JAN · MAKOWIECKI · PODKOMORZY · POWIATU · SŁONIMSKIEGO
- Mińsk.** 2407. ★ PIECZENC : TRYBUNAŁU : GŁŁ : W : X : L : KADENCYI : MIN-
SKIEY : NA : ROK : 1766, herb Pogoń, niżej litery M G | CH U | B W |
P T | G W | XL
2419. PIECZĘC MINSKIEY MIEYSCOWEY POLICYI h. Pogoń.
- Mir.** 2360. PIECZĘC KOŚCIOŁA MIRSKIEGO — S MIKOŁAJ
- Modlin.** 2401. ★ KASSA FILIALNA W TWIERDZY MODLINIE. Orzeł polski.
- Mohylew.** 2403. MIASTA MOHYLEWA / MAIRE (sic) h. Polski.
- Mojszagola.** 2424. PIECZĘC · SĄDU · PRIMIE · INSTANTIAE · MIASTA · RZP · WOLN ·
MOYSZAGOLA · R° 1792
- Nerw.** 2409. ★ PIECZĘC ⌘ MIASTA ⌘ RZECZY ⌘ POSPOLIT : NERWA, h. Leliwa.
- Nowogródek.** 2415. ★ PIECZEC · SONDOV · APPELLACYNYCH · MIASTA · WY-
DZIAŁOWEGO · J · K · M · R · P · NOWOGRODKA · R · 1791, h. Pogoń. Niżej
św. Michał z mieczem i wagami, stojący nad czartem, naokół napis :
☉ SIGILLUM · CIVITATIS · NOWOGRODENSIS · R · 1791

Orłoty. 2394. PIECZĘĆ SĄDU EXDIW : W OŁŁOTACH ODBYWANEGO R^o 1817.
Orzeł dwugłowy.

Orsza. 2358. MINISTER COLLEGII ORSANENSIS.

Oszmiana. 2420. ✱ PIECZĘĆ KOMISYI PORZĄDKOWEY POWIATU OSZMIAN-
SKIEGO, h. Pogoń.

Pac. 2380. ⌘ ANTONI · MICHAŁ · NA · KNIAZYCACH · HOŁOWCZYNIE · JEZNIE ·
Y · RAFAŁOWIE · HRABIA · PAC. / PIŚARZ · WIELKI · W · X · L · BORCIANSKI ·
& C · STAROSTA ·

Pińsk. 2399—400. COMMANDANT DE LA PLACE DE / PINSK. Orzeł polski
i Pogon.

По́lock. 2368. ♂ SIGILL ♀ ECCLESIAE ♀ EVANGELICAE POLOCENSIS.

Puny. 2427. MAISTRAT / MIASTA / PVN

Radziwiłł. 2408. ✱ KAROL ☼ STANISŁAW ☼ XIĄŻE ☼ RADZIWIŁŁ ☼ WOJE-
WODA ☼ WILEŃSKI ☼ / PIECZENC : GRODZKA : WOJEWODZTWA : WILEŃ-
SKIEGO : 1768 : h. Radziwiłłowski, a w pośrodku Trąby, niżej h. Lis
i litery T-K | Z-P | W

2422. PIEC : REGI : 8^{GO} : WOISK * W : X : L : DOMU XX : RADZIWIŁ : / SZEFF :
SEWERYNA RZEWUSKIEGO

Rakowice. 2362. SIGILL : ECLE : RIT : GRE : RACOWICENSIS :

Róžanystok. 2344. ✱ SIGILLUM CONVENTUS ROSESTOCENSIS ORDINIS PREDI-
CATORUM.

Sapieżyn. 2336—37. KROLESTWO POLSKIE / DZIEKAN / SAPIEŻYŃSKI.

Siruc. 2404. ✱ SZYMON ⌘ SIRUC ⌘ SANDOWY ⌘ KOWIENSKI ⌘ STAROSTA ⌘

Srzednik. 2395. *Pieczęć / sądu Taxatorsko / Exdywizorskiego w Srzedniku.* Pogoń i h. ros.

Supraśl. 2352. ★ SIGILLUM : MONASTERII · SUPRASLENSIS .

2353. NICOLAUS DUCHNOWSKI EPISCOPUS SUPRASLIENSIS.

Targowica. 2418. 3 MU DNIU KONFEDERACYI TARGOWICK / KTO CZEGO WART.

Trynopol. 2330. ✱ MINISTER CONVENTUS TRINOPOLIENSIS.

Wilno. 2332. SIG . MINIST . CON . WIL . ANT . ORD . SS . TRI . RED . CAP.

2339. ✱ CAPITULUM INFERIUS CULTORUM VIRTUTIS IN VALE VILNENSI.

2340. יִדִּיָּהּ CAPIT : VILN : CULT : VIRT :

2341. ✠ SIGILLUM : M ✠ CAPITULI ✠ SCOTICI ✠ IN ✠ ORIENTE ✠ VILNENSIS

2357. PIECZEC ARCY-BRAC . SZKAP . S . PRZY KOSC . WW . SS .

2369. ❀ SIGILLUM ❀ SOCIETATIS ❀ SANCTAE ❀ ANNAE ❀ VILNENSIS ❀ 1582¹⁾).

2372. PIECZĘC ZIEMSKA WOJEWODZTWA WILENSKIEGO — ROKU 1733, pod
Pogonią herb i litery I. K. | P. Z. | W. W.

2390. SIGIL MINUS : UNIVER : VILNEN. Pogoń i orzeł dwugłowy.

2391. SIGILLUM UNIVERSITATIS VILNENSIS

” ”

2392. SIGILL . CESAREAE SOCIETAT . MEDIC . VILNĒN . SECTION . PHARM.
Orzeł dwugłowy.

2393. PIECZEC KOMISYI DOZORCZEY DLA MIASTA WILNA 1797 ROKU. Pogoń
i orzeł ros.

2414. ✱ PIECZĘC INTENDANCYI M : W : R : 1812. h. Orzeł polski i Pogoń.

2425. ✱ SIGILLUM CECHU GARBARSKIE W WILNIE R 1742

¹⁾ Jest to jedyny tłok pieczętny srebrny w muzeum Rumiancowskim z XVI w

- Wilkomierz.** 2410. *Gwardyi | Muncypalney | M. Wilkomierza | R^o 1831*
Kwiet 6 : d. h. Pogoń.
 2411. PIECZĘC PODPREFECTURY POWIATU WILKOMIR : WYDZ : 1 : h. Orzeł pol.
 2423. ★ PIECZEC ' EXAKCH ' POWIATU ' WILKOMIER. h. Pogoń.
- Wisłocki.** 2351. ★ TEODOSIUS ' WISŁOCKI ' EPISCOPUS ' SUPRASLENSIS.
- Wołowicz.** 2370. ⌘ STANISŁAW ° WOŁŁOWICZ ° PODKOMORZY ° PTU ° RZECZYCKIEGO ° KAWALER ° ORDERU ° S ° STANISŁAWA, herb Bogorya.
- Żołudek.** 2322. ★ SIGILLUM ' CONVENTUS : ZOLUDENSIS ' ORD ' CARM ' ANT ' REG ' OBS ★
- Różne.** 2317. ★ *Sigill. prov. S: Geor: M: Ord :: Carm :: A: R: O ::*
 2320. CARMELITARUM EXCALCEATORUM PROVINCIALIS (.)
 2321. SIGILLUM ' COMISSARIU '
 2326. IXC
 3327. IX ∑ DOMINUS IN COLUMNA IGNIS ET DUX.
 2343. ★ DEFINIT : PROVINCIAE S ' JOACHIM ORD ' S ' S ' S ' TRINITATIS RED : CAPTIVOR
 2345. PIECZĘC SUPERINT PROWINCYI SKAR .
 2347. ★ SIGILLUM ⌘ NOTARIU ⌘ APOSTOLICI .
 2364. *Sigillum Paroch : S. Casimiri Congr. Miss.*
 2366. *Sigillum Ecclesiae parochialis SSmi Salvatoris.*
 2397. PIECZĘC SĄDU TAXAT : EXDYWIZOR : Orzeł rosyjski.
 2426. ★ LES AMIS REUNIS SUR LES COTES DE LOCEAN. W pośrodku okręt płynący po morzu, na nim napis: UNION ET FORCE.
 2431. RADA GOSPODARCZA ZAKŁADU / PUŁKU 12 JAZDY HUŁANOW: herb polsko-saski.
 2433. RADA GOSPODARCZA PUŁKU 17 PIECHOTY. h. Orzeł polski.
 2436. KOMPANIA 2 PUŁKU 7 JAZDY. h. Orzeł polski.
 2437. PUŁK 19 STY PIECHOTY POLSKIEY. h. Orzeł polski.
 2438. PIECZĘC SKARBOWA, h. Orzeł polski.
 2439. STEMPEL SKARBOWY R : 1812 D : C : CENA ZŁ : 16 GR. 20. h. Orzeł i Pogoń.
 2440. " " " " " " " ZŁ : 35 GR : 10 " " "
 2441. " " " " " " " ZŁ : 3 : GR : 10 " " "
 2442. " " " " " " " ZŁ. 2 " " "
 2443. " " " " " " " GR. 25 " " "
 2444. " " " " " " " ZŁ : 25 " " "
 2445. PIECZĘC ⌘ INTENDENCYI ° M ° W ° R ° 1812, h. Orzeł i Pogoń.

Niewymienione w powyższym spisie Nr. 2333, 2346, 2356, 2371, 2373—79, 2381—89, 2398 i 2446—58 przeważnie źle zachowane i mniejszej wartości historycznej.

Oprócz powyższych tłoków, w muzeum Rumiancowskim przechowują się, pochodzące jak i powyższe z jednego źródła, pieczęcie szlacheckie (herbowe), sygnetowe i rznięte w kamieniu. Bogaty ten zbiór składa się ze 150 okazów (Nr. 2460—2609), zasługujących na bliższe ich poznanie.

Józef Jodkowski.